

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI YA 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

LARA 2022

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: Awara 3

Bammbiri ili li na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heli bammbiri li na khethekanyo MBILI:

KHETHEKANYO YA A: Maanea (50)

KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa zwa Vhudavhidzani: (2 x 25) (50)

2. Ni lavhelelwa u fhindula mbudziso NTHIHI u bva kha KHETHEKANYO YA A, na MBILI u bva kha KHETHEKANYO YA B.

3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa khalwo.

4. Thomani KHETHEKANYO INWE na INWE kha siatari LISWA.

5. Ni fanela u pulana (sa tsumbo ni tshi shumisa mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii), u sedzulusa na u vhalulula mushumo wanu. Pulane i fanela u vhone yo RANGELA phindulo yanu.

6. Vhupulani hothe vhu fanela u sumbedzwa zwi khagala. Ni tsivhudzwa u tala mutalo wo budaho vhukati ha vhupulani hothe.

7. Ni tsivhudzwa nga ndila yo khwathisedzwaho vhukuma u shumisa tshifhinga tshanu nga ndila i tevhelaho:

KHETHEKANYO YA A: u ya kha minetse ya 100

KHETHEKANYO YA B: u ya kha minetse ya 80 (2 x 40)

8. Nomborani phindulo dzanu zwi tshi anana na kunomborelwe kwa mbudziso kwo shumiswaho kha ili bammbiri la mbudziso.

9. Thoho i SONGO dzhielwa ntha musini tshi vhala tshivhalo tsha maipfi.

10. Nwalani nga vhudele, nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO YA 1**

Fhindulani mbudziso NTHIHI fhedzi kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yanu vhu vhe maipfi a u bva kha a 400 u swika kha a 450. Nwalani NOMBORO na THOHO ya maanea e na nanga.

1.1 Duvha ilo ndo tasulula na zwa mbiluni nge nda mu fulufhela. [50]

1.2 Nangoho izwi ndi hone u maandafhadzwa ha vhaswa. [50]

1.3 Hezwi, zwi nkhubudza ngeletshedzo dza vhuṭali dza makhulu wanga. [50]

1.4 Tshelede ndi shothodzo na tshikhukhuliso vhutshiloni ha vhagudi. [50]

1.5 Ndi khwine vhaswa vho dihwalaho vha tshi guda vhe hayani u fhirisa u guda vhe zwikoloni.

Ni nga ima na kana na hanedzana na likumedzwa ili. [50]

1.6 Mvelele i fhaṭa mvumbo kwayo kha nyaluwo ya vhana. [50]

Zwifanyiso zwi tevhelaho zwi nga tokonya kana zwa vusa zwipfi zwanu, kana zwa dzikusa kuvhonele kwanu kwa zwithu. Dinangeleni tshifanyiso TSHITHIHI ni kone u nwalani maanea. Nwalani nomboro ya mbudziso ye na nanga (1.7 kana 1.8).

PFESESANI: Hu tea u vha na vhuṭumani vhu re khagala vhukati ha maanea anu na tshifanyiso tshe na nanga.

1.7

[Tshi bva kha <http://www.google.images>]

[50]

1.8

[Tshi bva kha <http://www.google.images>]

[50]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO YA 2**

- Fhindulani mbudziso MBILI kha dza rathi dzi tevhelaho.
- Vhulapfu ha mutumbu wa phindulo iinwe na iinwe vhu vhe maipfi a u bva kha a 180 u ya kha a 200.
- Dzhielani nzhele zwi tevhelaho:
 - Vha tangedzaho mafhungo, redzhistara, thouni na tshitaila.
 - Munanguludzo wa maipfi na tshivhumbeo tsha luambo.
 - Tshivhumbeo.
- Nwalani NOMBORO na THOHO ya tshibveledzwa tshe na nanga.

2.1 VHURIFHI HA TSHIOFISI (FOMALA)

Tshikoloni tsha hanu ho vha na mveledziso ya u dzhenisiwa ha waifai nga vha Muhasho wa Pfunzo. Thandela iyi i khou thusa vhagudi na vhagudisi kha u vha leludzela musi vha tshi khou shumisa zwileludzi zwa vhudavhidzani kha zwa ngudo na vhugudisi.

Nwalelani vhurifhi mulanguli wa Muhasho wa Pfunzo ni tshi khou vha livhuwa kha zwe vha ni itela zwone afho tshikoloni tsha hanu. [25]

2.2 ATHIKILI YA GURANNDANDA

Nga murahu ha u tambudzwa nga gomelelo lwa miwaha mivhili afho vhuponi vhune na dzula khaho, ho do na mvula khulu dza mibvumbi dze dza tshinyandza themamveledziso hu tshi katelwa na dzinndu dza vhudzulo ha vhatu. Tshinyalelo iyo yo swika na kha vha gurannnda ya Dembe vhe vha ni humbela uri ni vha nwalele athikili ine vha do i anadza kha bambiri yavho.

Nwalani athikili ya gurannnda iyo. [25]

2.3 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU

Muvhunduni wa hanu no siiwa nga muswa we a vha a tshi tou vha tshiko tsha ndivho kha lushaka. Inwi sa muswa wa henefho no vha ni sa fhidzi u mu dalela, lune no vha no no tou vha murado wa muta wa hawe. Vha muta vho ta inwi uri ni nwale nganeavhutshilo ine na do i vhala nga duvha la mushumo wa tshihumbudzo na mbulungo yawe.

Nwalani nganeavhutshilo yeneyo. [25]

2.4 **IMEILI**

Vha lushaka lwa hanu vho thoma tshikwama tsha u thusana nga masheleni. Inwi sa muñwaleli ni vhona zwo tea u eletshedza mashaka othe a sa athu u vha mirado, uri vha dzhenelele kha tshikwama tshenetsho.

Nwalelani muzwala wanu imeili ni tshi khou mu talutshedza nga ha tshikwama itsho, khathihi na u mu tsivhudza uri a vhe muiwe wa mirado ya tshikwama tshenetsho. [25]

2.5 **MUFHINDULANO**

No ri no bva lwendo lwa tshikolo lwa u ya Kapa Vhubvadvha, ni tshi vhuya na wana mme anu vho fha niwana wa mmame wanu lufhera lwanu lwa u edela. No ri ni tshi dzhena lufherani na wana hu na zwiñwe zwi songo dzudzanaho zwavhudi kha thundu yanu. No mbo di hambula uri ndi khwine ni tou ambedzana nae nga fhungo ilo.

Nwalani mufhindulano we wa vha hone vhukati hanu nae. [25]

2.6 **RIVIYU**

Afho tshikoloni tsha hanu hu na holo ye ya vha yo no vha ya kale vhukuma. Zwino yo fhatululwa nga huswa nga vha ha Masipala wapo, ya vho nakesa u fhira zwiñka kale. Inwi no vha muiwe wa matshudeni o humbelwaho nga vha Masipala wapo uri ni niwale riviya nga ha holo iyo, ni do konaha u i rumela khavho.

Nwalani riviya yeneyo. [25]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 50
MARAGAGUTE: 100